

Een ode aan de straatvegers

Het hoort een beetje bij het carnaval in Rio. Wie daar vaker bij is geweest moet wel eens beroofd zijn. Nu was ik aan de beurt. In een dichte menigte sneed een dief mijn broekzak open en haalde er mijn iPhone uit, pijnloos en onopgemerkt. Nice job!

Even professioneel als de zakkenrollers gaan tijdens het carnaval ook de straatvegers te werk. Dit verhaal is een ode aan hen. Want te midden van alles wat niet werkt in deze corrupte, gewelddadige maatschappij, zijn zij een voorbeeld, zelfs voor Nederland. Na koninginnedag struikel je in Amsterdam weken later nog over de rommel, terwijl het carnaval in Rio miljoenen feestgangers trekt en vele malen groter van opzet is, en daar is na afloop niets meer van terug te zien.

Steeds weer kijk ik vol bewondering naar de colonnes in fel-oranje gestoken garis die achter de zuipende, dansende meutes aanlopen en het wegdek razendsnel schoonvegen. Dan volgen de spuitwagens en klaar is Kees. De stranden idem dito. Overdag mutjevool en tegen zonsondergang een grote bende. Maar de hele nacht staan de straatvegers te harken en rijden met gemotoriseerde zeven over het zand. 's Ochtends ligt het er weer brandschoon bij, klaar voor een nieuwe dag vol viespeuken.

Behalve dit jaar.

Dit keer gingen op de eerste dag van het carnaval de garis in staking en de cidade maravilhosa (prachtige stad) veranderde algauw in een vuilnisbelt. Na iedere optocht en elk straatfeest groeiden de bergen rottend afval. Op het strand stonk het zoals normaal alleen in de favela's. Het ongemak drukte de bewoners met hun neus op een pijnlijk feit. Ook ik had altijd gedacht dat deze gemeentewerkers netjes betaald werden; waarom waren ze anders zo goed gehumeurd? Maar omgerekend verdienen ze slechts 250 euro per maand. En dat in een peperdure stad waar de boodschappen meer kosten dan in New York!

Overigens is zo'n hongerloon standaard voor de werkende massa die dagelijks vanuit de sloppenwijken afdaalt naar hun werk in de winkels, restaurants en huizen van de gegoede burgerij. In het land met ooit de meeste slaven is uitbuiting nog steeds de regel. Maar sinds de massale demonstraties van afgelopen zomer is er iets veranderd in de Braziliaanse psyche. Onrecht wordt niet meer als vanzelfsprekend gezien. En nadat de middenklasse de protesten aanzwengelde, begon met de staking van de garis nu ook het werkvolk zich te roeren.

De gevestigde orde was in paniek. Hoe durfden die straatvegers het carnavalsfeest te ontregelen? Vandalen noemde de burgemeester ze, en ontsloeg er 300 op staande voet. Hun eigen vakbond – al even corrupt als de politici waar hij nauwe banden mee heeft – distantieerde zich van de staking. De stad bood 9% loonsverhoging (evenveel als de inflatie); dat was toch meer dan genoeg?

Maar de garis hielden stand, aangemoedigd door de populaire ‘dansende straatveger’ Sorriso (glimlach). In het stadion dat gebouwd is voor de hoofdparade leidt hij een peloton vegers dat al dansend de baan steeds schoon veegt. In Londen introduceerde hij tijdens de slotceremonie van de spelen Rio als de volgende Olympische stad. Tegen deze volksheld en zijn populaire collega's kon de burgemeester uiteindelijk niet op. Negen dagen nadat hij de vegers aan de kant had gezet kregen de garis hun zin. Bijna 40% loonsverhoging, zoals geëist, plus extra's, zoals een tandheelkundig zorgplan. De ontslagen werden ingetrokken.

De garis hadden een krachtig signaal afgegeven aan de rest van de onderklasse: wie vecht voor zijn rechten kan winnen! De stad was snel weer schoon en de zoveelste WK-crisis afgewend. De voetbalfans zullen deze zomer op schone stranden liggen – waar de garis weer even actief zijn als het dievengilde.